

Sygn. akt: I C 22/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Suchecki
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Bycka

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. oddała wniosek adwokat M. W. o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

SSO Piotr Suchecki

Sygn. akt IC 22/21

UZASADNIENIE

D. K., pozwem złożonym w dniu 11 stycznia 2020 roku, wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa - Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) kwoty 180 000 złotych z odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Wyjaśnił, że podczas pobytu w jednostce penitencjarnej pozwanego w okresie od 2014 roku do dnia maja 2016 roku, a następnie od lutego 2018 r. do chwili obecnej, przebywał w celach nie zapewniających odpowiedniego metrażu, w których dodatkowo brak było odpowiedniego wyposażenia i prawidłowej wentylacji, łazienka była nieodpowiednio wyposażona i korzystanie z niej naruszało jego prywatność, podczas spacerów nie miał zapewnionych odpowiednich warunków, ograniczane były jego kontakty z rodziną, a kontakty z pełnomocnikiem mogły być nagrywane. Podniósł, iż przebywanie w takich warunkach i poddanie takiemu traktowaniu prowadziło do naruszenia jego godności.

Skarb Państwa - Dyrektor Aresztu Śledczego w (...) domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował istnienie przesłanek uzasadniających roszczenie powoda, tak co do zasady, jak i wysokości, a na rozprawie dodatkowo podniósł zarzut przedawnienia części roszczeń powoda.

Stan faktyczny

D. K. ma 29 lat i od 2014 r. był kilkakrotnie karany za kradzieże i kradzieże z włamaniem. W 2018 r. został skazany za kradzież z włamaniem i prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Orzeczone kary aresztu odbywał w różnych jednostkach penitencjarnych, w tym w latach 2014 -2016 przebywał czasowo w Areszcie Śledczym w (...). W jednostce tej od 2018 r. odbywa karę pozbawienia wolności w związku z wydanym wyrokiem łącznym. W okresie od 12 lutego 2018 r. do 3 kwietnia 2018 r. był umieszczony w celi nr (...) o powierzchni 21,20 m⁽²⁾, w której równocześnie nie przebywało więcej niż siedmiu osadzonych. W okresie od 13 kwietnia 2018 r. do 18 maja 2018 r. był umieszczony w celi nr(...) o powierzchni 21,60 m⁽²⁾, w której równocześnie nie przebywało więcej niż siedmiu osadzonych. W okresie od 18 maja 2018 r. do 10 maja 2018 r. był umieszczony w celi nr(...) o powierzchni 19,70 m⁽²⁾, w której równocześnie nie przebywało więcej niż sześciu osadzonych. Od 10 maja 2018 r. do chwili obecnej jest umieszczony w celi nr(...) o powierzchni 21,20 m⁽²⁾, w której równocześnie nie przebywało więcej niż siedmiu osadzonych. Wobec D. K. nigdy nie była wydawana przez Dyrektora Aresztu Śledczego decyzja o umieszczeniu w warunkach zaniżonej normy powierzchniowej. D. K. nigdy nie zgłaszał skarg w tym przedmiocie administracji Aresztu ani sądowi penitencjarnemu.

W trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w (...) D. K. miał zagwarantowane warunki bytowe zgodne z obowiązującymi normami. Miał zapewnione min. osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny oraz dostęp do świeżego powietrza. Cele mieszkalne, w których był umieszczany, były wyposażone w sprzęt kwaterunkowy zgodny z obowiązującymi normami, jego ilość każdorazowo dostosowana była do liczby osadzonych przebywających w celi. W każdej celi znajdowała się odpowiednia ilość łóżek, szafek więziennych przeznaczonych do przechowywania przez osadzonych posiadanych przez nich rzeczy, taboretów więziennych, a także stół więzienny, stolik lub półka pod telewizor. Do cel mieszkalnych doprowadzona była jednolita instalacja umożliwiająca odbiór sygnału TV, przy czym odbiorniki sygnału są własnością osadzonych i jakość odbioru często uzależniona jest od stosowanego sprzętu i sposobu jego podłączenia. Sygnał dochodzący do gniazd antenowych w celach nie jest blokowany, a oferta programowa nie jest selekcyjowana. Jakość sygnału jest monitorowana, a występujące usterki usuwane są na bieżąco. W każdej celi, w której umieszczany był powód, znajdował się wydzielony, normatywnie urządzony i wyposażony kącik sanitarny, a umywalka zapewniała każdemu osadzonemu dostęp do wody bieżącej. Powód w pozwanej jednostce miał w tym okresie zapewnione prawo do dwóch ciepłych kąpieli w tygodniu, a w celach miał stały dostęp do bieżącej wody oraz prawo do posiadania czajnika elektrycznego. Łaźnia urządzona była w ogrzewanym i odpowiednio wentylowanym pomieszczeniu, składa się z przebieralni, gdzie osadzeni mogli pozostawiać swoje rzeczy oraz z pomieszczenia z natryskami, gdzie każdy korzystał z osobnego stanowiska. Dodatkowo stanowiska natryskowe zostały oddzielone od siebie przesłonami bocznymi. Stolarka okienna w celach aresztu jest poddawana systematycznej konserwacji, a w przypadku zgłaszania przez osadzonych jakichkolwiek usterek są one usuwane na bieżąco. W pozwanej jednostce funkcjonuje wentylacja grawitacyjna, która jest drożna, a jej działanie poddawane jest okresowym, corocznym kontrolom kominiarskim, które potwierdzają jej prawidłowe funkcjonowanie. Każda cela mieszkalna, w której przebywał powód, posiada okno z możliwością otwarcia lub uchylecia. W sezonie grzewczym cele były ogrzewane przez całą dobę zapewniając odpowiednią temperaturę. Okna od zewnątrz zabezpieczone są przesłonami z matowego szkła, usytuowanymi w odległości nie mającej negatywnego wpływu na przepływ powietrza, co jest uzasadnione koniecznością ograniczenia nielegalnych kontaktów osadzonych z osobami z zewnątrz. Powód może codziennie korzystać z prawa do rozmowy telefonicznej, której czas został wydłużony w związku z ograniczeniem widzeń z uwagi na wprowadzone obostrzenia podyktowane stanem epidemii. Prawo do widzeń zostało przywrócone po dostosowaniu stanowisk i zabudowaniu przesłon pleksiglasowych ograniczających ryzyko zakażenia. Rozmowy telefoniczne prowadzone z pełnomocnikiem nie podlegają limitowaniu i nie są rejestrowane. Osadzeni mają też możliwość realizowania połączeń przez komunikator S., jednakże powód nigdy nie zgłaszał zamiaru skorzystania z takiej możliwości. Spacerów osadzonych realizowane są na sześciu placach spacerowych o zróżnicowanej powierzchni, których organizacja nigdy nie była przedmiotem kwestionowania w wyniku kontroli, w tym przez organizacje zewnętrzne. Spacerów nie są obowiązkowe i liczebność grup spacerowych jest zmienna. Spacerów odbywają się zgodnie z ustalonym wykazem grup spacerowych i planem zatwierdzonym przez dyrektora, pod nadzorem funkcjonariusza.

Osadzonym wydawane są maseczki i środki dezynfekujące, a wszystkie pomieszczenia aresztu są na bieżąco dezynfekowane.

(dowód: informacja o pobytach i orzeczeniach – k. 35-37, protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych za lata 2018-2020 k. 41-43, zarządzenia Dyrektora Aresztu Śledczego w (...)) – k. 45-47, notatki służbowe – k. 38, 39, 40, 44 i 49, zeznania świadków D. D., J. G., D. N., S. S., T. S. i T. Z. – zapis rozprawy z dnia 8 grudnia 2021 r., częściowo zeznania powoda – zapis rozprawy z dnia 8 grudnia 2021 r.)

Ustaleń w zakresie stanu faktycznego przyjętego za podstawę przeprowadzonych rozważań sąd dokonał zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Dokumenty przedstawione przez stronę pozwaną nie zostały zakwestionowane w zakresie autentyczności i dlatego mogły stanowić podstawę dokonywania ustaleń w oparciu o ich treść. W oparciu o dowody z zeznań świadków oraz powoda, sąd ustalił okoliczności związane z okresem i przebiegiem pobytu powoda w Areszcie Śledczym w (...), w tym zasady i warunki techniczno-sanitarne w jakich odbywał on karę, realizację prawa do kapeli, spacerów, widzeń czy rozmów telefonicznych. Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w zakresie, w jakim wskazywały one na nieodpowiadające normom warunki bytowe. Zeznania w tym zakresie stanowiły bowiem formę spekulacji, względnie niezrozumienia istoty ograniczeń wynikających z konieczności przebywania w warunkach odbywania kary izolacyjnej i nie znalazły potwierdzenia w pozostałej części materiału dowodowego. Dla porządku wskazać jeszcze należy, że w oparciu o art. 302 § 1 k.p.c., poparty wnioskiem strony pozwanej, sąd ograniczył dowód z przesłuchania stron do przesłuchania wyłącznie powoda z uwagi na fakt, że przesłuchanie pozwanego w charakterze strony, z przyczyn natury faktycznej należało pominąć skoro oczywistym jest, że dyrektor aresztu nie zajmuje się bezpośrednio opieką nad każdym osadzonym i zadania realizuje poprzez podległych funkcjonariuszy, a nadto powód nie zgłaszał dyrektorowi żadnych skarg dotyczących warunków pobytu w areszcie. Sąd pominął wnioski powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych i zobowiązanie pozwanego do przedstawienia faktur - na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., uznając je za zbędne w kontekście przedmiotu roszczeń, poczynionych dotychczas ustaleń i zmierzające tym samym do niepotrzebnego przedłużenia postępowania, czego zresztą powód nie negował i nie zgłaszał zastrzeżeń co do prawidłowości tej decyzji.

Sąd zważył

Zgodnie z art. 117 § 2 k.c. po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia. Wobec skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczeń powoda za okres poprzedzający trzy lata przed wniesieniem pozwu powództwo za ten okres nie mogło zostać uwzględnione i jego zasadność nie wymagała badania. Zgodnie z art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Wypada przy tym podzielić ugruntowane już stanowisko Sądu Najwyższego, iż skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia jest wystarczające do oddalenia powództwa bez potrzeby ustalenia, czy zachodzą wszystkie inne przesłanki prawnomaterialne uzasadniające jego uwzględnienie, a ich badanie w takiej sytuacji jest zbędne /por. SN z dnia 10.10.2010r., I CSK 653/09, uzasadnienie uchwały pełnego składu IC SN z dnia 17 lutego 2006 r. III CZP 84/05/. Wobec powyższego Sąd nie był zobowiązany do przeprowadzenia merytorycznej oceny roszczenia powoda związanego z podnoszonym przez niego naruszeniem dóbr osobistych w latach 2014-2016, albowiem roszczenie to w całości uległo przedawnieniu. Zgodnie z art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. przyjmuje się, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z dniem, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Obie przesłanki powinny być spełnione łącznie. W konsekwencji, jeżeli poszkodowany dowie się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody później niż o samej szkodzie, to ta późniejsza data wyznacza początek biegu przedawnienia (por. wyrok SN z dnia 27 października 2010 r., V CSK 107/10, LEX nr 677913; wyrok SN z dnia 10 kwietnia 2002 r., IV CKN 949/00, Biul. SN 2002, nr 11, poz. 11; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania..., s. 273). Ponieważ chwilą określającą początek trzyletniego biegu przedawnienia jest moment „dowiedzenia się o szkodzie” i „osobie obowiązanej do jej naprawienia”, a nie o zakresie szkody czy trwałości jej następstw, dlatego uznaje się, że jest to moment, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących

na fakt powstania szkody i ma świadomość doznanej szkody (por. wyrok SN z dnia 18 września 2002 r., III CKN 597/2000, niepubl.; wyrok SA w Poznaniu z dnia 21 marca 2006 r., I ACa 1116/05, LEX nr 19451810; wyrok SA w Krakowie z dnia 5 maja 2010 r., III APa 4/10, OSA 2011, z. 3, poz. 91). Bez wątplenia powód miał bieżącą świadomość odnośnie do warunków w jakich przebywał w Areszcie Śledczym w (...), jak i odnośnie do podmiotu prowadzącego tą jednostkę penitencjarną. Zatem wszelkie jego roszczenia związane z ewentualnymi krzywdami, jakich miał doznać w związku z koniecznością przebywania w istniejących tam warunkach w latach 2014 – maj 2016 uległy przedawnieniu najpóźniej z końcem maja 2019 r. Tymczasem powód wniósł pozew w tym przedmiocie dopiero w styczniu 2020 r. Na marginesie jedynie zauważyć można, że wyjaśnienia przedstawione przez powoda oraz dokumentacja przedstawiona przez pozwanego wskazują, że w sprawie nie zachodzą żadne okoliczności, które mogłyby zniweczyć skuteczność zarzutu przedawnienia. Wobec powyższego sąd, uwzględnił podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia i oddalił powództwo w zakresie roszczeń obejmujących ten okres.

Co do okresu od lutego 2018 roku powód nie udowodnił - zgodnie z regułą z art. 6 k.c. - by podczas pobytu w pozwanej jednostce doznał jakiegokolwiek krzywdy, mogącej wynikać z bezprawnego działania jej funkcjonariuszy i to w kategoriach adekwatnej przyczynowości. Ze zgodnych zeznań wszystkich świadków i powoda wynika, że powód był traktowany standardowo przez funkcjonariuszy aresztu, nie doznawał z ich strony żadnych negatywnych zachowań i nie zgłaszał żadnych skarg w tym zakresie. Roszczenia powoda wynikać miały wyłącznie z samych warunków i zasad panujących w areszcie, dotyczących w równym stopniu wszystkich osadzonych, a które powód niesłusznie odbierał jako naruszające jego godność. Powód nigdy nie był umieszczony w celi o zaniżonym metrażu. W każdej z czterech cel, w których dotychczas przebywał, każdy osadzony miał zapewnione normatywne minimum $3m^{(2)}$ powierzchni mieszkalnej. Liczebność cel (...) zawsze była dostosowana do ich powierzchni i z zeznań powoda oraz świadków wynika, że nie przekraczano w nich stanu sześciu (cela (...)) lub siedmiu (cele(...)) jednocześnie osadzonych. Potwierdzają to nie tylko zeznania świadków - współosadzonych, ale także świadków - pracowników aresztu, zeznających o realiach stanu i metrażu cel. Pretensje powoda nie zmierzały do zanegowania tego stanu faktycznego, ale raczej stanowiły wyraz odczuwanego dyskomfortu, wynikającego z niezrozumienia istoty kary pozbawienia wolności i oczekiwania realizacji jej w warunkach ponad normatywnym minimum. Poza sporem jest, że wobec powoda nigdy nie była wydawana przez Dyrektora Aresztu Śledczego decyzja o umieszczeniu w warunkach zaniżonej normy powierzchniowej. Powód nigdy też nie zgłaszał skarg w tym przedmiocie administracji Aresztu ani sądowi penitencjarnemu. Powód miał świadomość takiego stanu rzeczy i nie kwestionował w tych okolicznościach pominięcia przez sąd dowodu z opinii biegłego. Cele mieszkalne wyposażone były standardowo i spełniały w tym zakresie normatywne minima. Zastrzeżenia powoda mogą być odbierane jako postulaty w sprawie zmiany obowiązujących norm, jednakże nie wskazują, aby w tym zakresie doszło do jakichkolwiek bezprawnych działań funkcjonariuszy aresztu. Prawidłowość działania systemu wentylacji grawitacyjnej potwierdzają przedstawione wyniki corocznych przeglądów kominiarskich. Zarzuty powoda nie dotyczą bezprawności działań lub zaniechań administracji aresztu, lecz prezentują subiektywnie odczuwany dyskomfort wynikający z konieczności dzielenia mieszkania z kilkoma innymi osobami. Ten dyskomfort może być nawet zrozumiały, lecz nie wynika on z jakichkolwiek bezprawnych działań przeciwko powodowi, lecz z samej istoty kary izolacyjnej i związanych z nią niedogodności, zwłaszcza w przypadku realizowania jej w celi wieloosobowej. Warunki bytowe, na które skarży się powód, nie tylko odpowiadają normatywnym wymogom ustanowionym dla jednostek penitencjarnych, ale nie odbiegają od warunków w innych placówkach świadczących usługi publiczne (np. szpitale). To samo można odnieść do urządzenia i wyposażenia łaźni, na które skarży się powód. Jego zarzuty nie wskazują na bezprawność działań czy zaniechań pracowników aresztu, ale raczej stanowią postulaty zmiany obowiązujących norm. Np. żadne przepisy nie wymagają wydzielenia osobnych, odgrodzonych kabin dla osób korzystających z prysznica. Zresztą trudno w tym przypadku mówić o naruszeniu prawa, skoro taki sam sposób urządzenia stanowisk kąpielowych funkcjonuje powszechnie w zakładach pracy (kopalnie) czy w publicznych obiektach sportowo-rekreacyjnych (baseny). Przy tym w Areszcie Śledczym w (...) dodatkowo zainstalowane zostały przesłony boczne, wzmacniające komfort użytkowników i świadczące o podejmowanych przez administrację działaniach w kierunku realizacji słusznych postulatów osadzonych i dbałości o ich godność w stopniu ponadnormatywnym. Podobne uwagi można poczynić w odniesieniu do warunków, w jakich realizowane było prawo powoda do spacerów. Przepisy nie określają wymiarów pól spacerowych. Harmonogram spacerów także nie zależy od dowolnego uznania lecz jest aktem decyzji dyrektora, dostosowanej do potrzeb i liczby osadzonych. Powód nie zarzucał

braku możliwości realizowania przysługującego mu prawa, ale ponownie postulował w kierunku poprawy komfortu, ponad obowiązujące regulacje. Czasowe ograniczenie bezpośrednich kontaktów z bliskimi nie było wynikiem szykany czy jakichkolwiek bezprawnych działań, lecz efektem ograniczeń pandemicznych i w równym stopniu dotyczyło wszystkich osadzonych. Przy czym ograniczenia te funkcjonowały nie tylko w jednostkach penitencjarnych, ale także w innych instytucjach - szpitalach, domach pomocy społecznej i ich dolegliwość wynikała z konieczności ochrony wyższego dobra – zdrowia. Zastosowanie przesłon przy widzeniach stanowi pewną barierę w kontaktach, ale dzięki nim możliwym było ich przywrócenie i podyktowane to było wyłącznie troską o zapewnienie ochrony przed zakażeniami. Ograniczenia bezpośrednich kontaktów skutkowały wydłużeniem czasu przyznanego osadzonym na rozmowy telefoniczne, które powód mógł bez przeszkód realizować. Twierdzenia, a właściwie spekulacje powoda o nagrywaniu rozmów z pełnomocnikiem stanowią wyłącznie gołosłowną kreację, niepotwierdzoną żadnym dowodem, w tym także zeznaniami wskazanych przez niego współosadzonych.

Wobec powyższego sąd rozstrzygnął jak w pkt 1 sentencji.

O kosztach procesu pomiędzy stronami sąd rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w zw. z § 15 ust. 1 i § 8 ust. 1 pkt 26 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.jedn. Dz.U. 2018 poz. 265), nakładając na powoda obowiązek zwrotu stronie pozwanej poniesionych kosztów, sprowadzających się wyłącznie do wynagrodzenia radcy prawnego w stawce minimalnej – 240 zł.

Wniosek adwokat M. W., ustanowionej dla powoda z urzędu, o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego nie mógł zostać uwzględniony, albowiem nie spełniał warunków wynikających z §3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.jedn. Dz.U. 2019 poz. 18 z późn. zm.)

Przepis ten statuuje podstawową zasadę zawartości wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, w myśl której warunkiem sine qua non ich przyznania jest złożenie oświadczenia, że nie zostały one pokryte w całości lub części. Brak stosownego oświadczenia stanowi nieusuwalny brak wniosku, skutkujący odmową przyznania wynagrodzenia. Aktualność zachowały poglądy judykatury i doktryny prezentowane w tym przedmiocie pod rządami poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, zawierającego tożsamą regulację. Można zatem za dotychczasowymi wypowiedziami komentatorów powtórzyć, że sformułowanie wskazanego wyżej §3 obowiązującego rozporządzenia nie pozostawia wątpliwości, że oświadczenie, iż opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, powinno być wyraźnie sformułowane we wniosku adwokata o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej stronie postępowania z urzędu (por. postanowienie SN z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 133/11, LEX nr 1215161). Brak takiego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne, polegające na utracie prawa do wynagrodzenia (postanowienie SN z dnia 9 września 2011 r., III SPP 27/11, LEX nr 1106755). Oświadczenie jest obligatoryjnym elementem wniosku, a jego niezłożenie stanowi brak, który nie podlega uzupełnieniu (postanowienie WSA w Warszawie z dnia 15 grudnia 2008 r., II SA/Wa 613/08, LEX nr 964295). Tym samym sąd postanowił jak w pkt 3 sentencji.

SSO Piotr Suchecki